

Berekeningswijze arbeidsinkomensquote aangepast

De arbeidsinkomensquote (aiq) wordt met ingang van de MEV 2018 berekend met andere aannames over de beloning van arbeid van zelfstandigen en een aangepaste bedrijfstakafbakening. Dit vergroot de relevantie van de aiq voor een macro-economische analyse van de lonen. De aanpassingen zijn gebaseerd op gezamenlijk onderzoek van CBS, CPB en DNB.(a)

De aiq is het aandeel van de beloning van arbeid van zelfstandigen en werknemers als percentage van de netto toegevoegde waarde. De beloning van arbeid van zelfstandigen wordt niet waargenomen en werd tot nu toe gelijkgesteld aan het gemiddelde loon van werknemers. De gemiddelde lonen van zelfstandigen kunnen echter afwijken van die van werknemers door sociaal-demografische factoren als leeftijd, opleidingsniveau of geslacht, door een andere behandeling door overheidsbeleid (belastingregime) of door verschil in onderhandelingsmacht. Door het toegenomen aantal zelfstandigen is een meer representatieve meting van het arbeidsinkomen van zelfstandigen belangrijker geworden.

De nieuwe methode ziet het totale inkomen van zelfstandigen als beloning voor arbeid. Voordeel van deze benadering is dat het totale inkomen van zelfstandigen wordt gemeten en bovendien grotendeels als vergoeding op arbeid kan worden gezien. Een nadeel is dat deze benadering ook de vergoeding voor kapitaal en het ondernemingsrisico van zelfstandigen aan hun arbeidsinkomen toerekent. Voor de meting van het arbeidsinkomen van zelfstandigen zou eigenlijk een winstmarge bepaald moeten worden, maar dit is empirisch lastig, zeker omdat de marge tussen sectoren en over de tijd kan fluctueren.

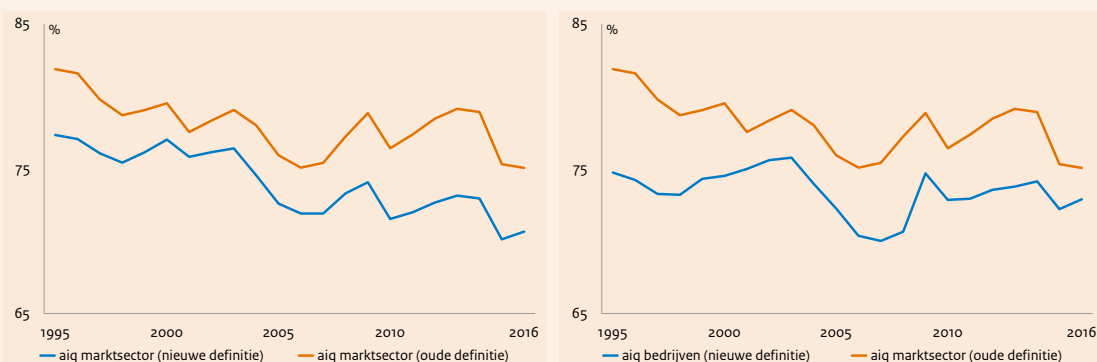
De andere berekeningswijze voor het inkomen van zelfstandigen zorgt vooral voor een wijziging van het niveau (zie figuur links). De nieuwe aiq komt lager uit doordat het totale inkomen per uur van zelfstandigen gemiddeld lager is dan dat van werknemers.

Het CPB is daarnaast overgestapt op de aiq van bedrijven in plaats van de marktsector. Dit betekent dat ook de bedrijfstakken zorg, verhuur en handel in onroerend goed, en delfstoffenwinning in de berekening worden meegenomen. De aiq van bedrijven is minder gevoelig voor de prijsontwikkeling van de toegerekende vergoeding van bankdiensten. Deze toegerekende vergoeding wordt sterk bepaald door rentefluctuaties en heeft weinig te maken met loonvorming.

De nieuwe afbakening van bedrijfstakken zorgt ervoor dat ook de trend van de aiq een ander beeld laat zien (zie figuur rechts). De aiq voor de marktsector vertoont een licht dalende trend (in de periode 1995-2015) en een recente mogelijk conjuncturele daling. De dalende trend, die in lijn is met internationale ontwikkelingen, is minder zichtbaar bij de aiq van bedrijven. Dit ligt vooral aan de voor Nederland specifieke ontwikkeling van de delfstoffenwinning. Gegeven de huidige beperkte omvang van deze bedrijfstak heeft dit in de toekomst weinig effect meer op de aiq.

Voor een economische analyse is het beter de aiq over een wat langere periode te beschouwen. De kortetermijnontwikkelingen van de aiq worden namelijk beïnvloed door fluctuaties in de olieprijsen en wisselkoersen.

De arbeidsinkomensquote volgens de nieuwe definitie (links) en voor bedrijven (rechts)

Bron: CBS, CPB ([link](#)).

(a) CBS, CPB en DNB, 2017, Herziening methode arbeidsinkomensquote ([link](#)).